

LNV organiseert 'verrassende ontmoetingen'

FOTO: TON VAN DEN BORN

Veel kennis blijft op de plank liggen. En veel kennis zit in hoofden van mensen. Hoe nu kenniscirculatie en -gebruik te bevorderen, is ook voor het ministerie van LNV de vraag. Het departement stimuleert en regisseert bijvoorbeeld uitwisseling van ervaringen op speciale LNV-kennistransitiedagen.

◀ **Hans Davina: trekker van de LNV-Themagroep Kenniscirculatie**

Kennisdoorstroming, kenniscirculatie, kennisdiffusie, kennisexploitatie, kennistransfer of kenniscommunicatie; er zijn misschien wel twintig woorden voor, zegt Hans Davina, beleidsadviseur bij DWK. “Maar het gaat er in essentie om dat kennis gebruikt wordt. Of het nu kennis uit onderzoek betreft of kennis in hoofden van mensen.”

De politiek praat al enige tijd over investeren in de kenniseconomie. De EU wil, zo spraken de Europese leiders op een bijeenkomst in Lissabon (2000) af, in 2010 de meest dynamische kenniseconomie ter wereld zijn. En Nederland wil graag bij de koplopers horen.

Voor versterking van kennisinfrastructuur heeft het Kabinet nu 700 miljoen euro extra uitgetrokken, “een druppel op een gloeiende plaat”, aldus Davina. “Maar als je zorgt voor een betere kennisexploitatie, dan heeft die druppel effect.”

Dan moet je mensen uit verschillende werelden met elkaar in contact brengen. Dat is volgens ministeries als LNV, EZ en OCenW een geschikte manier om de kennis en praktijkervaringen van die werelden te laten circuleren. ‘Verrassende ontmoetingen’, want wetenschap, beleid en praktijk zijn teveel van elkaar gescheiden werelden. Bovendien is er sprake van interne verkokering. Je ziet bijvoorbeeld dat er over samenhangende beleidsterreinen tussen verschillende afdelingen en departementen weinig of geen overleg is. Of het is zichtbaar op de universiteit waar Wageningen zich met platteland bezighoudt, terwijl het stedelijk gebied domein van andere instellingen is. En bij leerstoelgroepen die niet weten wat er op andere leerstoelen gebeurt. Die interne opsluiting moet worden opgebroken.

Davina: “Werk niet vanuit je eigen winkeltje. Dat moet de insteek zijn. Ga van buiten naar binnen, niet andersom. En laat daarbij de gezamenlijk ontwikkelde ambities uitgangspunt zijn voor het uitvoeren van nieuwe plannen. Voorkom een situatie gebaseerd op macht en posities waarbij de ene partij de andere plannen oplegt met regels en subsidies.”

“Ook Fortuyn wees er op,” vervolgt hij. “Je zag het in de maatschappelijke

ontevredenheid en onrust. Het zit in de lucht; dat mag je niet negeren. Ook bij LNV merken we dat de afstand tussen politiek en samenleving gegroeid was.” Daarbij komt dat ministers steeds meer worden aangesproken op resultaten en niet op inspanningen. Het devies van LNV is nu, aldus Davina: minder regels, minder ambtelijke inzet en minder beleid, maar daarentegen meer richting en ruimte voor vernieuwingen, ook op het gebied van circulatie en gebruik van kennis.

Orakel van Delphi

Davina komt dan terug bij het onderwerp waar het om begon: de aanpak van kenniscirculatie. “Nieuwe en beschikbare kennis daadwerkelijk tot werking laten komen, daarvoor is organiseren van verrassende ontmoetingen essentieel.”

Steun komt ook uit het regeerakkoord van Balkenende II. Daarin staat dat kennisexploitatie moet worden gestimuleerd; ‘zonodig door onorthodoxe maatregelen’. Davina: “Het is veel complexer dan we eerst dachten. In OVO (het hechte verband van onderzoek, voorlichting en onderwijs dat de Nederlandse landbouw zo’n enorme duw voorwaarts heeft gegeven) heeft de kennisdoorstroom goed gefunctioneerd tot de jaren 70. Daarna heeft de werkelijkheid zich anders ontwikkeld. OVO gaat nu niet meer op, maar te snel denken we nog aan oplossingen vanuit het onderzoek. Het is niet meer zo dat onderzoek bij wijze van spreken het orakel van Delphi is. Zo gedragen mensen zich ook niet meer. De meeste kennis komt voor hen vaak uit eigen ervaringen en die van anderen.” Dus niet alleen dure onderzoekskennis kan beter worden gebruikt, maar ook kennis buiten het wetenschappelijk onderzoek, ervaringen van pioniers in verschillende werelden.

Samenhang

Het ministerie van LNV is volgens Davina al sinds 2001 bezig om het beleidswerk op een nieuwe manier te organiseren. Eerst werden de lijnen uitgezet. Begin 2002 schreef de

“Nieuwe en beschikbare kennis daadwerkelijk gebruiken en zo tot werking laten komen, is vooral een kwestie van verrassende ontmoetingen organiseren”

Bestuursraad van LNV de notitie ‘Vernieuwend werken’, voortkomend uit de nota ‘Impuls voor vernieuwing’ (2000), nog uit de tijd dat Brinkhorst minister van Landbouw was. En vervolgens werden zaken op poten gezet. Binnen het ministerie wordt anders gewerkt, veel meer inhoudelijk en over afdelingen heen. Er zijn dossierstaven opgezet, bijvoorbeeld een dossierstaf voor beleid op gebied van de transitie naar duurzame landbouw en een dossierstaf voor kennisbeleid. En er zijn themagroepen gevormd, bijvoorbeeld de Themagroep Kenniscirculatie waarvan Davina ‘trekker’ is. Ook naar buiten toe worden zaken anders aangepakt. Herstel van de vertroebelde relatie met Wageningen UR is een voorbeeld. Wim van Dinten, oud-topman bij de Rabobank, maakte duidelijk, waarom die relatie verslechterd was. Terwijl LNV handelde vanuit de constructie van regels en financiële macht, wilde Wageningen overtuigen op basis van waarheden uit onderzoek. LNV reageerde dan vaak: ‘dat zeggen ze nu wel; we kunnen ons zelfs goed voorstellen dat ze dat zeggen, maar we kunnen er in de gegeven maatschappelijke situatie niets mee’. Van Dinten pleitte voor meer samenhang in de werelden van onderzoekers, beleidsmensen en anderen. Zijn project leidde tot ontmoetingen van de Bestuursraad LNV en de Raad van Bestuur van Wageningen UR om concrete afspraken te maken over verbetering van de relatie. →

FOTO: PETER BOETZKES

◀ Ook een verrassende ontmoeting: beleidsmakers, ondernemers en leraren wisselen onder leiding van Eurparlementiër Eiso Woltjer hun visies uit over streekontwikkeling (Workshop AOC Oost in 2001)

Smal bruggetje

Ten slotte is ook besloten dat de Themagroep Kenniscirculatie LNV-kennistransitiedagen organiseert. Dan wordt simpelweg ruimte geboden voor uitwisseling van praktijkervaringen. Ondernemers, consultants, onderzoekers, beleidsmensen en docenten verdiepen zich in een onderwerp, komen met tips en ontwikkelen zo perspectieven.

Op 24 juni spraken zo ruim dertig deelnemers op een boerderij in Kamerik over transitie naar duurzame landbouw. "Dat ging goed. Het was een geslaagde pilot." Tips voor LNV waren onder meer: laat kennisinvesteringen beter aansluiten op de maatschappelijke agenda, kies voor

een inzet van DWK-kennisgelden die beter aansluit bij maatschappelijke innovatie, regel niet teveel en durf te kiezen voor onzekerheid bij verlening van experimenteerruimte, zorg ervoor dat de doelgroep de geproduceerde kennis ook daadwerkelijk gebruikt en voer de marktwerking op het gebied van kennis niet te drastisch door. Want: 'door marktwerking gaat iedereen te zeer op eigen kennis zitten, waardoor er minder kennis kan circuleren.'

Het viel Davina tegen dat er niet meer belangstelling uit het onderwijs was. "We moesten er veel moeite voor doen." De paar mensen die kwamen, vertegenwoordigden vooral cursus- en contractonderwijs. "We blijven de betrokkenheid van het

onderwijs stimuleren. We willen ze er graag bij. Niet alleen het groene onderwijs, maar ook pioniers uit het overige onderwijs."

"Die LNV-kennistransitiedag heeft me wel gestimuleerd in mijn enthousiasme." Maar dat wil niet zeggen dat hiermee de definitieve aanpak vaststaat. De Themagroep Kenniscirculatie, waarin behalve trekker Davina nog zes andere DWK'ers deelnemen, zoekt nog naar de meest passende vorm. In september wil LNV (samen met EZ en OCenW) opnieuw zo'n dag organiseren, dan met als thema de samenwerking tussen hbo en beroepspraktijk. Het gesprek zal gaan over de vraag hoe het hbo een actievere rol kan spelen in ICES/KIS-programma's? Davina: "Het hbo wil graag praktijkgericht onderzoek uitvoeren en een brug slaan tussen onderzoek en kennisgebruik in het midden- en kleinbedrijf. Het is nu nog een te smal bruggetje; dat willen we graag breder maken."

De Themagroep Kenniscirculatie is voor onbepaalde tijd ingesteld. "We houden op het departement natuurlijk wel rekening met een grote reorganisatie die volgend jaar wordt uitgevoerd. Maar ook in de nieuwe LNV-structuur zal plaats worden ingeruimd voor het beleids-thema kenniscirculatie. De politieke aandacht voor kennisexploitatie staat immers stevig op de kaart."

Ton van den Born

Doelstellingen van kenniscirculatie

- de door onderzoek vergaarde kennis wordt beter benut voor ontwikkeling en uitvoering van LNV-beleid;
- onderwijs (initieel en postinitieel) wordt beter voorzien van kennis voor en over LNV-beleid en maatschappelijke ontwikkelingen in de LNV-sectoren;
- kennis werkt beter door in realisatie van innovaties op de terreinen en voor de sectoren waarvoor LNV beleid maakt.